

[itobiad], 2021, 10 (3): 2179-2205

<p>Cumhuriyet Modernleşmesinde Bir Halkevi Dergisi: Batı Yolu</p> <p>A People's House Magazine in Turkish Republican Modernization: Batı Yolu</p> <p>Video Link: https://youtu.be/BvQRGAz5Rfg</p>	
<p>Mehmet Güven AVCI Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Asst. Prof., Tekirdağ Namık Kemal University mgavci@nku.edu.tr Orcid ID: 0000-0003-4519-215X</p> <p>Elif KIRAN Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Asst. Prof., Tekirdağ Namık Kemal University ekiran@nku.edu.tr Orcid ID: 0000-0002-8039-3822</p>	

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 05.01.2021
Kabul Tarihi / Accepted	: 01.07.2021
Yayın Tarihi / Published	: 03.09.2021
Yayın Sezonu	: Temmuz-Ağustos-Eylül
Pub Date Season	: July-August-September

Atıf/Cite as: Avcı, M. G. & Kıran, E. (2021). Cumhuriyet Modernleşmesinde Bir Halkevi Dergisi: Batı Yolu . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (3) , 2179-2205 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/64619/853925>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – İstanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Cumhuriyet Modernleşmesinde Bir Halkevi Dergisi: Batı Yolu

Öz

Halkevleri, Cumhuriyet Dönemi modernleşme hareketlerinin, 1930-1950 tarihleri arasında, en önemli araçlarından birisidir. Kuruluş biçimi ve örgütlenmesi ile merkezi bir yapıya sahip olan ve dönemin tek partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası'na bağlı bir kuruluş olarak halkevlerinin yürüttüğü faaliyetler, modernleşme sürecine ilişkin önemli bilgiler içermektedir. Dil ve edebiyat şubesi, güzel sanatlar şubesi, temsil şubesi, spor şubesi, içtimai yardım şubesi, halk dersaneleri ve kurslar şubesi, kütüphane ve neşriyat şubesi, köycüler şubesi, müze ve neşriyat şubesi olarak dokuz alanda faaliyet gösteren halkevleri okuma yazmadan tiyatroya, yayıncılıktan sinemaya, yardım çalışmalarında köye kadar geniş bir alanda etkinlik içerisinde olmuştur. Halkevlerinin önemli faaliyetlerinden birisi dergi yayıncılığıdır. Genel politikalar, ideolojik ve kültürel dönüşümü sağlamaya dönük çabalar halkevi dergileri aracılığıyla yerel unsurlarla harmanlanarak taşraya aktarılmaktadır. Bu dergiler aynı zamanda halkevi faaliyetlerinde görev alanlar için bir rehber taşımaktadır. Dönemin hâkim ideolojisi batılılaşma yoluyla toplumun tamamının modernleşmesidir. Bu modernleşme sürecine toplumun tüm kesimlerinin katılması eğitim yoluyla sağlanmaya çalışılmaktadır. Örgün eğitim ile gelecek nesillerin istedik biçimde yetiştirilmesi sağlanırken halkevleri yetişkin eğitimini hedeflemekte ve bu yol ile her alanda ve her kesimde yeni rejimin istediği insan tipine en kısa sürede ulaşma amacı güdülmektedir. Merkezi politikanın yerele aktarılma ve yerel unsurlarla uyumunu sağlama biçimini göstermesi açısından halkevlerinin dergi yayıncılığı oldukça önemlidir. Bu çalışma bu kapsamda Kırklareli Halkevi tarafından yayınlanan Batı Yolu dergisini Cumhuriyet modernleşmesi kapsamında inceleme amacı taşımaktadır. Modernleşme sürecinde Trakya Bölgesi'ne verilen önemin yanı sıra derginin isminin dönemin genel politikasını yansıtması dikkat çekicidir. Sekiz sayı yayınlanan dergi, yayın içeriği ile uygulanan merkezi politikaları halka yayma işlevini üstlenmiştir. Bu tür bir yayın politikası dönemin yukarıdan aşağıya modernleşme politikasıyla uyumludur. Batı Yolu Dergisi bu anlamda halkevi dergilerinin tamamında görülebilecek özellikleri yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Batılılaşma, Cumhuriyet Modernleşmesi, Halkevleri, Batı Yolu Dergisi

A People's House Magazine in Turkish Republican Modernization: Batı Yolu

Abstract

People's Houses were among the most important agents of the modernization movements in Turkish Republican Period between 1930-1950. The people's houses were affiliated to Republican People's Party which was the only political party of that period and the activities carried out by the people's houses provide important information about the modernization process of that era. Magazine publishing constitutes a significant place among these activities. The milestones of the aim of achieving ideological and cultural transformation of the nation as a whole were blended with local elements in people's house magazines and were conveyed to the public. The dominant ideology of the period was the modernization which went hand in hand with westernization. It was aimed to ensure that all segments of the society participate in this modernization process through education. People's houses focused on adult education and it was aimed to build the ideal person desired by the new regime in each and every segment. Magazine publishing of the people's houses is very important in terms of showing the way how the central policy is transferred to lay public and is harmonized with the local factors. In this context, this study aims to analyze Batı Yolu magazine published by Kırklareli People's House within the scope of Republican modernization in Turkey. It is noteworthy to mention that the name of the magazine reflects the general policy of the period, as well as indicating the importance given to Thrace region during the modernization process. Via the eight issues published, the magazine undertook the mission of spreading the central policies of the implementation period of Republican ideals. This type of publication policy is in line with the top-down modernization policy which was chosen by the decision makers of Turkey during that period.

Keywords: Modernization, Westernization, Republican Modernization, People's Houses, Batı Yolu Magazine

Giriş

Türk modernleşmesi, Osmanlı Modernleşmesi ve Cumhuriyet Modernleşmesi olmak üzere temelde iki bölümde incelenmektedir. Bu ayrım tarihsel bir bölünmeden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Her iki modernleşme sürecine ait ortaya konulan politikalar, kurumlar ve eylemler incelendiğinde, net bir biçimde, Osmanlı Modernleşmesinin devlet katında

yürüten bir modernleşme çabası olduğu, toplumsal yaşama müdahalesinin oldukça sınırlı olduğu; Cumhuriyet Modernleşmesinin ise devleti ve devlet eliyle toplumun tamamını dönüştürme çabası olduğu görülmektedir.

İki dönemde yürütülen modernleşme çabalarının ortak noktası ise eğitimin merkeze alınmasıdır. Eğitimde modernleşme çalışmalarında öncelikli görülen alan askeri eğitim olarak belirlenir. Batı karşısında ortaya çıkan gelişmelere bir an önce çözüm bulmak için en etkin yol bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip etmek ve ordunun modernizasyonu sağlayarak yeniden yapılandırmak olarak görülmektedir. Reformların uygulanacağı ilk alan ordudur ve bu alandaki ihtiyaçlar Avrupa'dan eğitilmiş subaylar getirilerek giderilmeye çalışılmaktadır. Özellikle üst düzey askerlerin Batılı bilgiyle donatılması ve eğitilmesi önemsenir. Bu önceliğin sonucu olarak ilk modern eğitim kurumlarının askeri alanda eğitim veren kurumlar olmasına karar verilir ve buna yönelik adımlar atılır (Erdoğan, 2010, s. 124). Açılan kurumların Batılı bilgiye sahip eğitimci ihtiyacı ise yurtdışına öğrenci gönderilerek giderilmeye çalışılmıştır. Bu süreçteki yenilikler incelendiğinde, eğitimin daha çok teknik bilgiye ulaşma amaçlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle modern okullar ile geleneksel okulların yani mektep ve medresenin bir arada faaliyet yürütmesinde bir sakınca görülmemiştir.

Cumhuriyet Modernleşmesi de Osmanlı Modernleşmesi gibi eğitimi temel alan bir modernleşme yaklaşımı içerisindedir. Nitekim Meclis'in açılmasından sonra ilk kurulan bakanlıklardan birisi Millî Eğitim Bakanlığı, o dönemdeki adıyla Maarif Vekilliği'dir. Ancak eğitimi temel alan bu iki ayrı döneme ait modernleşme çabalarında eğitime bakış ve eğitimden beklenti oldukça farklıdır. Osmanlı Modernleşmesi ile eğitim alanında kimi zaman benzer yolları takip eden Cumhuriyet Modernleşmesi, 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat kanunu ile tüm eğitim kurumlarını devlet kontrolünde birleştirirken geleneksel okulları kapatmış ve mektep-medresenin bir arada bulunmasına son vermiştir. İkinci önemli farklılık ise hedef kitle hususudur. Cumhuriyet Modernleşmesi toplumun tamamına ve tüm katmanlarına dönük politikalar uygulamaktadır. Bu anlamda Osmanlı Modernleşmesi'nde çok da gündemde olmayan yetişkin eğitimi Cumhuriyet Modernleşmesi'nde merkeze oturmaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk Ocakları eliyle yürütülen yetişkinlere yönelik eğitim faaliyetleri 1932 yılından itibaren Halkevleri ile devam etmiştir. Halkevleri ile hedeflenen, gencinden yaşlısına tüm toplumda yeni bir insan tipi yaratmaktır.

Genel Hatlarıyla Halkevleri

Halkevleri yeni rejimin ideolojisini geniş halk kitlelerine yaymak amacıyla kurulur ve bu doğrultuda örgütlenir. 1931 yılında yapılan Cumhuriyet Halk Fırkası Büyük Kongresi bu noktada önemli bir dönüm noktasıdır. Bu kongrede Kemalist ideoloji Altı Ok aracılığı ile kendisini net bir şekilde ortaya koyar ve belirli ilkeler çerçevesinde formüle edilmiş olan bu

ideolojinin halka yayılmasını sağlamak adına gerekli olan kurumları planlamak için adımlar atar. Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınması için Atatürk tarafından görevlendirildiği belirtilen Cumhuriyet Halk Fırkası bu kongrede Halkevlerinin kuruluş kararını vermiştir (Yeşilkaya, 2009, s. 113). 10 Mayıs'ta yapılan bu kongreden bir ay önce 1911 yılında kurulmuş olan ve Cumhuriyet'in kuruluşundan 1931 yılına kadar ideolojiyi yayma görevi üstlenen Türk Ocakları kendini "fesih ederek" bütün hakları ile birlikte Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilir.

Türk Ocakları'nın kapatılmasında kurumun köklerinin eski olması, Serbest Fırka deneyimi ve yeni rejimin yeni ideolojisinin doğrudan partiye bağlı yeni bir kurumla yürütülme isteği etkilidir. 1911 yılında İttihat ve Terakki'nin kontrolünde kurulan, Türk milliyetçiliğini daima önde tutarak köklerini Anadolu'nun dışında arayan Türk Ocakları, tüm değerlerini Anadolu'da arayan Cumhuriyet Halk Fırkası politikalarına uygun görülmemektedir. 1930 yılı belediye seçimlerinde bazı yörelerde Türk Ocakları'nın Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı desteklemesi de kurumun kapatılmasında etkilidir (Özacun, 1996, s.90). Ancak değişimin temelinde kendi ideolojisini oluşturan ve artık bunu somutlaştıran yeni rejimin tamamen kontrolü altında yeni bir kurum ihtiyacı yatmaktadır. Halkevleri merkezi yapısı ile kendisi kontrol altında tutulduğu gibi yereldeki tüm faaliyetler de halkevleri üzerinden kontrol altında tutulmaktadır. Diyarbakır halkevi ile ilgili anılarında Şevket Beysanoğlu (1996, s.165), halkevi başkanlarına gerek başkanın kendisinin gerekse toplumun, geleceğin milletvekili gözü ile baktığını belirtmektedir.

Halkevleri kuruluşundan itibaren parti ideolojisi doğrultusunda çalışmalar yapmıştır. Kuruluş beyannamesinde bu durum açıkça vurgulanmaktadır:

Fırkamızın program temelleri Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, layıklık ve inkılapçılıktır. Programımızı bu ana ve temel prensiplerin hâkimiyeti ve ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini milli seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, milli kültürün ve ilmi hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tesbit ve işaret eder. Bu esas ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yılları cesur, atılgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeği, medeniyet sahasında türkün tabii meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şeref mevkiini tekrar almasını istihdaf eyler. Halkevlerinin gayesi bu uğurda çalışacak mefkureci

vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktadır”

(Cumhuriyet Halk Fırkası, 1932, s. 5).

Halkevleri bu talimatname ile dokuz ayrı şubede örgütlenir:

1. Dil ve Edebiyat Şubesi
2. Güzel Sanatlar Şubesi
3. Temsil Şubesi
4. Spor Şubesi
5. İctimai Yardım Şubesi
6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi
7. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi
8. Köycüler Şubesi
9. Müze ve Neşriyat Şubesi (C.H.F, 1932, s. 6).

Halkevlerinin faaliyetlerini incelerken dönemin diğer kurumsal oluşumlarını da göz ardı etmemek gerekir. Halkevleri, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi kurumların açılması, ezanın Türkçe okunması gibi durumlarla birlikte değerlendirilmelidir. Bunlar parti tarafından ortaya konulan prensiplerin kısa bir sürede hayata geçirilmesi ve resmi ideolojinin kabulünün sağlanması için kısa aralıklarla hayata geçirilmiştir (Türkoğlu, 1996, s. 98-99).

Halkevlerinin faaliyetlerine genel olarak bakıldığında öncelikle yürütülen etkinliklerden yayınlara kadar tüm faaliyetlerde bir merkezîyetçiliğin öne çıktığı görülmektedir. Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından belirlenen politikalar halkevleri aracılığıyla tabana ulaşmaktadır. Bu politikalar doğrultusunda ev ve iş haricinde yeni bir araya gelme mekânları oluşturulmuştur. Önceki zamanlardan farklı eğlence türleri olan dans, müzik, tiyatro gibi etkinlikler aracılığı ile Kemalizm yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Kadın ve erkeklerin beraber oldukları müzikli aile toplantılarının yapıldığı balo salonları, müzik holler; fikirlerin iletilmesi için tiyatro salonları, yeni neslin sağlıklı bir şekilde yetişmesini sağlamak için spor salonları, bahçeler; zihinsel gelişimini arttırmak isteyen yeni nesil için toplantı mekânları, toplu çalışma ve üretme esnasında kullanılabilecek çalışma odaları ve vatandaşlara okuma alışkanlığının kazandırılması için kütüphaneler kurulmuştur. Bunların yanında, halkevlerinin hükümet konakları gibi Cumhuriyet meydanlarında konumlandırılması Tek Parti dönemindeki Parti-Devlet birliğinin en belirgin göstergesidir (Yeşilkaya,

2009, s.114). Batılı yaşam tarzını hedefleyen bu anlayış halkevleri aracılığıyla gündelik yaşamı bu doğrultuda düzenlemeye çalışmıştır. Ancak halkevlerinin batılı yaşamın topluma iletilmesinin yanı sıra bir diğer görevi de sistemi korumaktır. Hâkim ideolojinin gereği olarak ortaya çıkan uygulamaları halk tabanına benimsetmek ve bu yolla sistemi koruyarak devamlılığını sağlamak halkevlerinin temel görevlerinden biridir (Türkoğlu, 1996, s. 103).

Kırklareli Halkevi

19 Şubat 1932 tarihinde başta Ankara olmak üzere, Afyon, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya, Samsun'da ilk halkevleri açılır. Bu ilk grup halkevinin açılmasından sonra diğer merkezlerde de hızla halkevleri açılmaya başlanmıştır. Kırklareli Halkevi de bu tarihten sonra açılan ilk halkevlerindedir.

Bu dönemde parti tarafından, 1935 yılında yayınlanan raporda Kırklareli Halkevi'nin faaliyetlerine de yer verilmekte ve bazı konularda bu faaliyetlerden övgü ile söz edilmektedir. 1935 yılında yapılan bu yayınlarda, dergi çıkaran sayılı halkevi arasında Kırklareli halkevi de sayılmaktadır. 1935 yılı itibari ile çıkarılan 20 halkevi dergisinden birisi de Kırklareli Halkevi "Batı Yolu" dergisidir (C.H.F., 1935, s. 25). Derginin adı dönemin ideolojisini yansıtmaları bakımından son derece önemlidir. Sekiz sayı çıkan dergide partinin ideolojisi doğrultusunda yayınlar yapılır.

Dönemin sosyo-politik hedefleri kapsamında batılı bir müzik zevkinin topluma yayılmasında bando ekipleri kurulmasına özel bir önem verildiği görülmektedir. Kırklareli Halkevi de bu konuda öncü halkevlerinden birisi olmuştur. Nitekim 1935 Halkevleri raporunda Kırklareli halkevi, Tokat, Üsküdar, Urfa, Samsun, Tekirdağ, Sinop, Niğde, Antalya, Mersin, Rize, Erzurum, Bartın, Kayseri, , Eskişehir, Denizli, Mudanya, Mardin, Uşak, Çorum ve Bolu halkevleri ile birlikte sayılarak "musiki zevkini aşılamağa yetecek birer bandoları vardır" (C.H.F., 1935, s. 42) denilmektedir.

Spor alanında yapılan faaliyetlerde de Kırklareli Halkevi övgü ile bahsedilen halkevleri arasında sayılmaktadır: "Bursa, Mersin, Trabzon, Maraş, Samsun, Kütahya, Çorlu, Kırklareli, Kastamonu, spor kulüplerinin faaliyetlerinden ayrı güreş müsabakaları tertip etmişler, güreş dersleri vermişler güreş alanları hazırlamışlardır" (C.H.F., 1935, s. 74). Ayrıca dönemin yayınlarında, Kırklareli'nde her yıl bahar aylarında at yarışları yapıldığı görülmektedir (Batı Yolu, 1935, s. 16). Raporlar ve dönemin yayınları incelendiğinde halkevlerinin geleneksel sporlar olan güreş, kalkan, atıcılık gibi spor faaliyetlerinin yanı sıra modern sporlarla da ilgilendiği görülmektedir. At yarışları örneğinde olduğu gibi bazı geleneksel sporlar ise modernize edilerek Batılı kurallar çerçevesinde alınmakta ve müsabakalar düzenlenmektedir. Bunların yanı sıra aynı raporda Kırklareli Halkevi'nin sosyal kolunun göçmenlerin yerleşmesinde gösterdiği yararlılık ve halkevi

kütüphanesinde 407 kitabı okuyucuyla buluşturmasına da yer verilmektedir (C.H.F., 1935, s. 106).

Sayısal verilerin ötesinde halkevlerinin dönemsel olarak işlevleri, yapılan faaliyetlerin içeriklerinde ortaya çıkmaktadır. Bu noktada Kırklareli Halkevi tarafından çıkarılan Batı Yolu dergisi önemli veriler sunmaktadır.

Kırklareli Halkevi Batı Yolu Dergisi

Kırklareli Halkevi Batı Yolu Dergisi de diğer halkevi dergileri gibi merkezi iktidarın yürüttüğü politikaların taşraya iletilmesi doğrultusunda yayınlar yapmıştır. Derginin yayın hayatına başlamadaki gayesi ilk sayısında "Bir Yoldan Altıoka" başlıklı yazı ile açıklanmıştır. Başlıktan anlaşılacağı üzere dergi modernleşme politikalarını iletme amacını taşımaktadır. K. Kanuralp tarafından yazılan bu yazıda halkevi dergileri "biricik kültür" kaynağı ve "halkevlerinin ülkü ve ilkelerini halkımız arasında yaymak iletmek yolunun öncüleri" (Kanuralp, 1935, s.1) olarak tanımlanmaktadır. Aynı yazıda Batı Yolu dergisinin amacı ise şu sözlerle açıklanmaktadır:

"Fakat Türkün güçlü ve güven günlerinde yetişen çocuklarımız bu kurtuluş ve devrim savaşını ulusal tarihimizin ünlü sahifelerinde daha büyük ve yüksek bir heyecanla okuyacaklar. Yapılan işlerin büyüklüğünü daha içten gelen deyişle anlatacaklar ve duyuracaklardır. Bizim yumuşumuz yarının gençlerine bu inanı ve güveni beklenen ve dilenen bir özenle anlatmaktır. İşte (Batı Yolu) bu dileğin gür sesini batı sınırlarında da duyurmak ve yaymak özeni ile çıkıyor" (Kanuralp, 1935, s. 1).

Bu anlamda dergi, yayını modernleşme sürecinin temel temaları üzerinden yapmaktadır. Merkezi politikanın yerel unsurlar ile birlikte ele alınarak yayılması temel hedeftir. Sekiz sayı olarak yayınlanan dergi bütün olarak incelendiğinde birbirleri ile ilişkili biçimde aşağıdaki temaların öne çıktığı görülmektedir:

- a. Türklük, Batılılık, İlerleme, Batılılaşma
- b. Dil
- c. Köycülük
- d. Nüfus, Sağlık, Çocuk
- e. Tasarruf
- f. Eğitim

Türklük, Batılılık, Medeniyet, İlerleme

Cumhuriyet'in ilanından itibaren 1920'li yılların sonuna kadar geçen süre, yeni rejim ile ilgili yasal düzenlemelerin gerçekleştirildiği yıllardır. Devamındaki süreç yani 1930'lu yıllar ise Cumhuriyet düzeninin fikri

altyapısının oluşturulduğu yani yeni düzenin kimliğinin ve ideolojisinin temellerinin yapılandırıldığı bir zaman dilimi olarak görülmektedir (Bulut, 2005, s. 29). Bu ideoloji batılılaşmaya dayanmakta ve batılı yaşam tarzına vurgu yapmaktadır. Dönemin etkin kurumlarından olan halkevleri de yürüttükleri faaliyetlerle batılı yaşam tarzını halka yayma çabasıdır. Çünkü dönemin medeniyet anlayışı evrimci bir çizgide tek bir medeniyet olduğuna dayanmaktadır. Bu anlayış insanlığı bir bütün olarak görmekte ve bu bütünü oluşturduğu tek bir medeniyet olduğunu iddia etmektedir. Bu medeniyetin en üst noktası Batı'nın ulaştığı noktadır. Hedef, bu medeniyet içerisinde yer almaktır (Bulut, 2005, s. 30). Bu anlayış batılılaşmayı temel politika haline getirmektedir. Cumhuriyet modernleşmesi, Osmanlı modernleşmesinden farklı olarak batılılaşmayı bir medeniyet davası olarak görmektedir ve bu durum temel politikanın toplumun tamamının batılı bir biçimde dönüştürülmesi olarak sonuçlanır. İlerlemenin hedefi batılı bir toplum olmaktır. Birey, kimlik, aile, çocuk ve eğitim gibi gündelik hayat pratiklerinin hepsi ilerleme ve sonucunda Batılı bir toplum olma anlayışı doğrultusunda değerlendirilmektedir.

Dönemin Batıya dönük uygulamaları kimlik ve tarih konusunun tekrar ele alınmasını gerektirmiştir. Kimliğin tanımlanmasında İslamiyet öncesi Türklüğe vurgu yapılmakta ve Türklükle Batı Medeniyeti arasında bağlantı kurulmaktadır. Bu dönemde açılan Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu, halkevleri ve diğer bazı uygulamalar bu anlayış çerçevesinde değerlendirilmelidir. 15 Nisan 1931 yılında kurulan Türk Tarih Kurumu ile milli tarih tezinin savunulması ve topluma yerleştirilmesi, 12 Temmuz 1932 yılında kurulan Türk Dil Kurumu ile ise dilde birliğin yanısıra dilde sadeleşme ve reform hedeflenmiştir. Dönemin dini konulardaki önemli ve tartışmalı reformu ezanın Türkçe okunmaya başlanması, dil ve tarih tezi ile birlikte 18 Temmuz 1932'de gerçekleşmiştir. 19 Şubat 1932 yılında açılmaya başlanan halkevlerinin temel görevi ise hem bu reformları hem de bu reformların arkasında yatan ideolojiyi halka yaymaktır (Türkoğlu, 1996, s. 98-99). Kırklareli Halkevi Dergisi Batı Yolu bu anlamda önemli örnekler vermektedir. Dergide sıklıkla Türklük vurgusu yapılmaktadır. Bu bağlamda Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasındaki rolü ve Türklerin medeniyetin gerektirdiği şekilde bir gelişim göstermesinin yegâne yolunun Batılılaşma olduğu net bir şekilde ifade edilmektedir. Ayrıca Türklük kimliğinin Batılı kimliğin doğal bir üyesi olduğuna dair vurgulamalar dönemin genel anlayışını yansıtmaktadır. Derginin 1. sayısında yer alan şu cümleler bu noktada çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir:

Onun güven ve inan kaynağı: Her ümidin yok olduğu; ulusun yolunu şaşırıldığı günlerde bir Çobanyıldızı gibi Türk acununun göklerinde parlayarak Türk ulusunun göklerindeki kurtuluş ve yaşayış yollarına ileten büyük ve arı oğlu ATATÜRK'ün bitmeyen ve tükenmeyen dehasıdır. Batı onun gösterdiği

yoldur. Türk yüzyıllarca – kendi elile- batıya ulaştırdığı öz medeniyetine doğru yürüyor. Acun tarihinde belli başlı devrimler yaşatan TÜRK şimdi bu gençlik ve genlik çağında da sosyal yaşayışında genel devrimler yaratmaktadır (Kanuralp, 1935, s. 1).

Derginin genelinde, “Türke yaraşan vasıf, yeni varlığının derin sevinç ve inancı içinde yakın ve karanlık tarihinden miras yediği bütün yoksuzluklara, geriliklere karşı yorulmaz, bıkmaz, yenilmez bir savaşa ve uğraşa dalmaktır” (F.Ü., 1935, s. 1) benzeri ifadelerle bir yandan Türk olmanın yüceltiildiği diğer yandan beraberinde çeşitli sorumluluklar getirdiği üzerinde durulmaktadır. İmparatorluğun yıkılıp yerine Türk ulus devletinin kurulmasına verilen önem derginin dikkatle altını çizdiği hususlardandır. Bu doğrultuda “Dün Cumhuriyetimizin, kurtuluşumuzun 13. Yılı kutladık. Bu kutlayışta ne padişahlar devrinin dalkavukluğu, ne saray hafiyelerinin korkusu değil, milli vicdanın, milli şuur ve benliğin kutsal varlıklarını görüyoruz.” (Dursunkaya, 1935’a, s. 3) cümleleri örneğinde sunulduğu gibi, imparatorluk döneminin simgeleri yerilirken ulus devletin unsurları övülmektedir. Türklerin yeni kurulan Cumhuriyet ile birlikte değerini bulduğunun altı çizilmektedir: “Halk partisi büyük önderinin başbuğluğu altında bütün siyasal, sosyal ve Finansal devrimleri yaptı ve Türke ergin ve sağlam bir varlık verdi. Türk adı bu gün dünya milletleri arasında en iyi bir halk idaresinde en modern kanunların hükmü altında yaşayan ve geniş adımlarla ilerleyen genç ve gürbüz bir varlığın remzi olunmuştur” (F. Ü., 1935, s.1).

Dönemin bir diğer önem atfedilen değerlerinden biri olan “ilerleme” hedefi de Batıyolu dergisinde sıkça yer almıştır. 3. sayıda geçen “Sürekli bir ilerliliyle medeniyet acununa bir yıldız gibi doğan Cumhuriyetimiz” (Batı Yolu, 1935, s. 1) ve 5. sayıdaki “Elimizde Altıoklu ulusal bayrağımız ileri, hep ileri iyi günlere doğru koşuyoruz.” (Dursunkaya,1935c, s. 3) ifadeleri genç Cumhuriyetin bu hedef doğrultusunda ilerlediğinden övgü ile bahsetmektedir. İlerlemenin yönü Batı olmalıdır ve bu sebeple Batı’ya ait her şeyin yüceltiildiği bir anlayış söz konusudur. “Batıya doğru gitmek, batının teknik, batının yüksek endüstri, tecimsel işlerini örnek almak demek, yaşayış, hatta düşünüşümüzde bile bir batı ulusu kafası ile düşünmek demektir” (Dursunkaya, 1935’a, s. 3). Ayrıca, Türklük vurgusunun batılılaşma ile birleştirildiği ve Türklerin yüzünü Batıya dönerek ilerleyebileceği ifadeleri de dikkate değerdir: “Batıya doğru hızlı, koşar adımla ilerleyen bir ulusun yapıcılarını, düşünenlerini, aydın sayılanlarını arasındayız. Doğudan bir ışık, bir güneş gibi parlayan Türk ulusu batıdan da birçok şeyler alıyor, alacak...” (Dursunkaya, 1935’a, s. 3).

Batı Yolu Dergisi'nin her sayısında dönemin önemli toplumsal meselelerine dair şiir ya da hikâye gibi edebi eserler yer almaktadır. Derginin diğer bölümlerinde olduğu gibi bu metinler de Cumhuriyet modernleşmesinin öne çıkan değerlerine vurgu yapmaktadır:

.....

Bu yol senin

Dedelerinin

Kemikleriyle dolu

Deden Tunaya, Viyanaya

Bu yoldan aktı;

Atalarının izini bu yolda bıraktı.

....

Bu yoldan senin

Dedelerin

Medeniyet götürdü Avrupa'ya

Medeniyet

...

Ve daima ileri bak;

İLERİ! İLERİ! (Zorluhanlı, 1935, s. 2)

Cumhuriyet dönemi modernleşme hareketlerinin yapıtaşlarından bir tanesi Osmanlı mirasını sert bir şekilde eleştirip ilerleme hedefine yönelirken geçmişin kalıntılarını tamamen ortadan kaldırma temelli bir yaklaşımdır. Bu sebeple, yeni Cumhuriyet'in çerçevesinin çizilmesinde rol oynayan yayın organlarında Osmanlı dönemi uygulamalarının kaldırılıyor olması olumlu bir gelişme olarak sunulurken, Batılı anlamda bir ilerlemenin ancak bu şekilde gerçekleştirilebileceği vurgulanmaktadır. Derginin 3. Sayısında geçen şu pasajlar bu konunun önemli örneklerindendir:

Dün nereden geldiğini hiç birimizin bilmeyerek çok ulusal, hatta o kadar da dinsel önem (dini ehemmiyet) verdiğimiz kırmızı feslerin altında düşünen, dar birer kafacıydık. Fesin dar ve sıkıcı basıncından kurtulupda şapkayı geydiğimiz gün,

kafamız değişti, dűřüncelerimiz başkalaştı, gözlerimiz her řeyi görür oldu...Dün yurdun aydın (Münevver) bilimsiz bir kömesi miskin, pis tekkelerin havasiyle zehirleniyordu. Tekkeler kapanınca bu önemli nicelik (Kemiyet) iře atıldı. Kafasındaki zavallı külahlı, sırtındaki ayrıksın (Acayıp) geysiyi (Kisveyi) atarak şeyhlikten tecitmenliğe geçen binlerce yurddaş tanıdık. Dün sade zulüm için tanrının gölgesi olduğunu savlıyan (İddia eden) ve yarın Allah kadar kendisine tapındırmak isteyen bir Halife hayınlıkların her türlüünü yapmaktan utanmamış bir sultan elinde kıvranıyorduk. Biz batıya doğru giderken ilerlememize engel olacak nekadarkötü yaradılışlar varsa ezerek yürüdüğük. Onlar hepsi yolumuzun arkasında, ta ... binlerce yıl gerisinde kaldı. Yürüyoruz, koşar adımla medeniyet, nur yolunda yürüyoruz. Bize parmağile yürüyeceğimiz yolu işaret buyuran Atatürkün gösterdiği bütün işleri yapıncaya kadar koşacağız. Yorulmıyacağız (Dursunkaya, 1935'a, s. 4).

Cumhuriyet öncesi dönemi farklı açılardan sert bir eleştiriye tabi tutan bu satırlar keskin bir geçmiş ve bugün karşılaştırması yapmaktadır. Bu karşılaştırma kapsamında kılık-kıyafet, eğitim, laiklik gibi yeni rejimin ideolojisi bağlamında üzerinde önemle durulan tüm konulara işaret edilmekte, bir anlamda "ilerleme" hedefi ile uzaklaşılmak istenen geçmiş dönem tablosunun ve varılmak istenen hedeflerin özeti sunulmaktadır.

Dil

Osmanlı İmparatorluğu'nun çok dilli, çok dinli ve çoklu etnik yapısı modern ulus devlet yapısı ile çelişmektedir. Modern bir ulus devlet olma hedefi Erken Cumhuriyet döneminde dilde birliği sağlamayı önemli bir amaç haline getirir. Diğer taraftan Arap alfabesi ait olduğu toplumsal bağlamı nedeniyle batılılaşmayı hedef alan temel politikaya uymamaktadır. Ancak Arap alfabesine yönelik eleştiri daha çok okuryazarlığa engel olduğu gerekçesi ile sunulur. Örneğin 1924 yılında mecliste yaptığı konuşmada şükrü Saracoğlu halkın okuma yazma oranının %2 olduğunu belirterek bunun sorumlusunun Arap alfabesi olduğunu söylemiştir (Bayındır Uluskan, 2010, s. 192). Latin alfabesine geçiş ve Türk dili üzerine yapılan çalışmalardan önce Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 26 Aralık 1925'te Uluslararası Takvim ve Saat Ölçülerinin Kabulü ile 20 Mayıs 1928'te Arap Harfli Rakamlar Yerine Latin Esaslı Uluslararası Rakamların Kabulü

hakkında kanunlar çıkarılmış ve Latin alfabesine geçişin zemini hazırlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı Musiki Heyeti Öğretmeni Zeki Üngör tarafından bir Harf Marşı bestelenmesi (Bayındır Uluskan, 2010, s. 192) dönem içinde Latin alfabesine geçişin ne kadar önemsendiğini göstermektedir.

Latin alfabesine geçiş milli dil çalışmaları kapsamında gerçekleştirilir. Latin alfabesine geçiş sonrasında Türk diline yönelik çok güçlü bir vurgu vardır. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk dili üzerine söylediği

Türk ulusunun dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili, Türk ulusu için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk ulusunun geçirdiği bunca tehlikeli durumlarda ahlakının, geleneklerinin, anılarının, çıkarlarının, özetle bugün kendi ulusallığını yapan her şeyin dili aracılığıyla korunduğunu görüyor. Türk dili Türk ulusunun kalbidir, belleğidir (T.C. Genelkurmay Başkanlığı, 2011, s. 1).

sözleri dönemin politikaları arasında dil konusuna ne kadar önem verildiğini göstermektedir. Birinci Türk Tarihi Kongresi'nin sonucunda ortaya çıkan Türk Tarih Tezi de benzer bir biçimde, Orta Asya'dan göçten itibaren Türklerin diğer ırklarla karışmış olmasına rağmen "Türk dilinin, onların hatıralarını, kültürel özelliklerini ve en aziz servetleri olan Türk zekâsı da dâhil olmak üzere onları ulus yapan diğer her şeyi koruduğunu" iddia etmektedir (Çağaptay, 2008, s. 247).

Batı Yolu Dergisi dil çalışmaları kapsamında incelendiğinde Türkçe'nin övgü dolu sözlerle yüceltiildiği ve genç cumhuriyetin ilkelerinin yerleştirilmesi ve uygulanması kapsamında Türkçe dilini konuşmanın ve Türk ulusuna ait olmanın önemini sıklıkla vurgulandığı bölümlerin dergiye dâhil edildiği görülmektedir. "Türkçe de, Türkiye gibi kurtarılacaktır. Çünkü Osmanlı dili de Osmanlı devlet kuramı kadar onun gibi sakattı. Cumhuriyete kadar ulusal kuruma iş görmiyen saray dili, Osmanlıca vardı arap ve fars dili vardı. Dil bir ulusun egemenlik ve erkinlik anahtarıdır" (Dil Devrimimiz, 1935, s. 10). "Yurtdaş Türkçe Konuş: Bu öyle bir tabii dilek; o kadar mantıklı bir iştir ki her Türk çocuğu, Türk toprağında yaşayan her yurdaştan bunu ister ve bekler" (Dursunkaya, 1936, s. 1) şeklinde ifadeler göze çarpmaktadır. Dil üzerinden bir yandan geçmişle hesaplaşılırken diğer taraftan ulusal birliğin dil ile sağlanacağı düşüncesi bu satırlar ile dergide yer bulmaktadır. Dergide yer verilen bir türkünün değerlendirilmesinde Türk dilinin yüceltilmesi ve dil ile milliyetçilik arasındaki bağ net şekilde görülür: "Şimdi bu türküde dil bakımından ne

melezlik var? Pürüzlük bile yok. Bu günün bile temiz Türkçesi değil mi? Öyle sanırım ki bir eser Türkçe olursa o eser türkün olmak lazım gelir” (Salcı, 1935, s. 5). İfadelerde Türklük vurgusu yapılırken melez bir dile sahip olmama önemsenmektedir. Melezlik ifadesi ile Osmanlıcaya gönderme yapılarak dil üzerinden Osmanlı eleştirilir.

Batı Yolu Dergisi, ülkenin verdiği egemenlik savaşının yanında kültürel bağlamda bir savaş verildiğini ifade etmektedir. Bu savaşta kazanılması gereken unsurlardan birinin de Türkçe dili olduğu belirtilmektedir. “Her şeyde olduğu gibi bu büyük dil savaşına da” (Baykoca, 1935’a, s. 12) şeklindeki ifadeler harp meydanlarındaki mücadele sonrasında sosyokültürel yapının dönüşümünde girişilen mücadeleleri vurgulayarak dönemin ideolojik hâkim söylemi dergiye yansımaktadır. Bunların yanında, dergide ele alınan diğer konularda olduğu gibi Türk diline verilmesi gereken öneme dair yazılan satırlarda da geçmişte kullanılan dilin “Doğulu” bir dil olduğu hatırlatılarak bu kullanımlar olumsuz eleştirilere maruz bırakılmıştır:

Düne kadar “Musikimiz” diye pek çoğumuzun bayılıp ayıldığı Musiki nevi, Bizans piç ve kırpıntılarında yürüyüp gelmiş ve (İstanbul) denilen O zamanın O belalı Şehrinde oturak tutmuş ve musikide (Kromatik) dedikleri yarım seslerden başka tufeyli çeyrek sesler ile kendine mahsus bir (Şark Musikisi) nevi idi. Arapçalı ve Acemceli divan edebiyatı nasıl Türk edebiyatı değildi ise yine metinleri Arapça ve Acemceden alınan Şark Musikisi de elbette Türk musikisi değildi (Salcı, 1935, s. 15).

Cumhuriyet modernleşmesinin temel hedefleri olan Batılılaşma, Modernleşme ve İlerleme karşısı her kültür unsuruna karşı alınan tavır Türkçe’nin gündelik konuşma dili yanında edebiyatta ve sanatta kullanılmasının teşvik edilmesi ile pekiştirilmektedir. Türk modernleşmesinin gerektirdiği şekilde bir toplumsal dönüşüm iletişim kanalları kullanılmadan mümkün olmayacaktır ve bu bağlamda dönemin temel iletişim türleri olan sözlü ve yazılı iletişimde Türkçe kullanımının yüceltilmesi Batı Yolu dergisinde sıkça görülmektedir.

Son olarak, dil bir ulus olmanın gereği olarak görülmekte ve dilin birleştirici yönü bu dönemde sıkça dile getirilmektedir. Dergide yer alan “Türkiye’ye sığınıp da kendine burasını vatan yapmış bir adamın dilimize hürmet göstermesini istemek kadar normal bir hak tasavvur edilemez” (Dursunkaya, 1936, s. 1) şeklinde ifadeler ile Türkçe bir üst kimlik olarak kurgulanmış ve yereldeki etnik farklılıklar ile göç ile gelenlerin farklılığı dil ile ortadan kaldırılarak tek bir kimlik altında tanımlanmaya çalışılmaktadır.

Köycülük

Köy ve köylüye yönelik ilgi Osmanlı'nın son döneminde özellikle II. Meşrutiyetle birlikte başlar. Bu dönemin köycülüğünde ilk bakışta milliyetçilik hâkimdir. Cumhuriyet döneminde ise köycülüğün baskın bir biçimde ortaya çıkışı 1930'lu yıllardır. Bu dönemde köy hayatı ve köylü yüceltilmekte ve köycüler "ütopik ve gerçekdışı bir köy hayatı ve iktisadî resmetmekteydiler. Köylüleri Türk milletinin aslını oluşturan, ulusal gelişmede belirleyici, saflığı bozulmamış, asil, akıllı ve değişime açık insanlar olarak tasavvur ediyorlardı" (Karaömerlioğlu, 2009, s. 287). Ortaya konan bu tasavvur yaratılmak istenen Türk Köylüsü profilidir. Dönemin demografik yapısı da köye ve köylüye yönelmeyi zorunlu kılmaktadır. Kır nüfusu toplam nüfusun yaklaşık yüzde seksenini oluşturmaktadır ve üretimde de temel sektör tarımdır. Bu durum sistemin köy ve köylü üzerine kurulmasını, köyün ve köylünün dönemin ideolojisi doğrultusunda biçimlendirilmesini gerektirmektedir. Böylece modern Türk Köylüsü'nü ya da diğer bir ifade ile Cumhuriyet Köylüsü'nü ortaya çıkarmak önemli bir hedef haline gelir.

Nüfusun çoğunluğunu oluşturan kır nüfusunun güçlendirilmesi ve cesaretlendirilmesinin yanında kentli nüfus tarafından tanınması ve önem verilmesi yeni cumhuriyetin halkın tümüne yayılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple, Cumhuriyet'in yerleşmesinde kendine bir görev atfedilmiş olan Batı Yolu Dergisi'nin pek çok bölümünde "Trakya köylüsü tırnağı ile yeri tırmaladı" (Dursunkaya, 1935b, s. 1), "ayağı çarıklı velinimetlerimiz" (Dursunkaya, 1935b, s. 1), şeklindeki ifadelerle köylülüğün yüceltildiği ve köy nüfusu ve kültürünün şehirlilere anlatıldığı satırlara rastlanmaktadır. Aşağıda verilmiş olan bölüm de benzer şekilde köylülüğün önemini vurgulayan ve kent nüfusu tarafından tanınıp kıymet verilmesi gereğini hatırlatan ifadeler içermektedir:

Her ulus, halkının ve daha doğrusu köylüsünün, şehirliler tarafından bilinmeyen birçok adet, anane ve türleri vardır. Şehirliler bunları kabalıkla suçlandıkları için bunlarda bilinmemiş bir halde kalmış ve asırlar geçtikçe halkın bu adet ve türleri kollar salarak ve kabileler teşkile ederek gitgide daha ziyade çoğalmış ve nihayet bir muamma haline girmiştir. Hâlbuki her ulusun halkı o ulusun has kanını taşıyan, yabancıardan tesir almaksızın temiz ve karşılıksız adetlerini yürüterek gelen ve kendi can ve kan kardeşi olan bir kütle olduğundan onların her iş ve hareketlerine böyle yabancı olmanın kendi ulusunun tarihsel bilgilerini ihmal ederek yabancı ve kapma adet ve türlere kendini vermek tehlikesini

üzerine getirdiği son asırlarda medeniyet dünyasını iyice farkederek her ulusun bütün yüksek tabakaları halka inmeğe, halkın tarihsel gidişlerini, tarihte, dilde, edebiyat, musiki ve başka şeylerde halktan almaya ve bulmaya çalışmışlardır (Hayri, 1936, s. 9).

Köy bir taraftan modernleştirilmesi gereken bir yer olarak görülürken diğer taraftan Türklüğün kaynağı olarak görülmektedir. Bir yandan ekonomik ve halkevleri gibi eğitim faaliyetleri ile modernlik anlayışı köye ulaştırılmaya çalışılırken diğer taraftan köy kültürel bir öz olarak değerlendirilip şehre getirilmektedir. "Köycülük faaliyetleriyle ile güzideler her zaman düşlendiği gibi harsın kaynağına gidiyorlar, oradaki yerel bilgiyi mevcut batılı bilgi birikimleriyle harmanlayarak modern Türk kültürünü oluşturmaya çalışıyorlardı" (Örmecioğlu, 2019, s. 734). Eğitim ve eğitim kurumları bu yönelimin temel araçlarıydı. Örgün eğitim politikalarının yanısıra halk odaları, halkevleri ve daha sonra ortaya çıkacak olan köy enstitüleri köyün modernleştirilmesinde önemli araçlar olarak kullanıldılar.

Batı Yolu Dergisi köylülük vurgusu bağlamında incelendiğinde yeni Cumhuriyetin ilkelerinin halk tabanına yayılmasında üstlendiği görevin yanı sıra ülke kalkınmasında tarımsal üretime verilen değerin de dergi sayfalarına yansıdığı görülmektedir. Yeni kurulan devletin güçlenmesi ve ülkenin kalkınması için "Mutlu, güne eriştiğimiz tarihten beri halk namına başarılan ve zamanın en derin en manalı devirlerinden biri olan Türk inkılabının da halkın Yüzde doksanını teşkil eden köylü sınıfı ve ulusun geçinme aracı olan tarım işleri için yaptığı ve daha bundan sonra yapacağı pek çok işler vardır" (Kuşçuoğlu, 1936, s. 7) ifadeleriyle köylülere düşen görevler hatırlatılmaktadır. "Çiftçimizin Durumu ve Onlara Düşen Ödevler" (Kuşçuoğlu, 1936, s. 6), "Trakya Mıntakasında Ağaçlanma Talimatnamesine Göre Dikilecek Fidanların Dikme Usulleri" (Fidanlık İşyari, 1936, s. 10) başlıklı bölümler ile de tarımsal üretim faaliyetlerine dair olanlar başta olmak üzere kırsal bölgelerde ikamet eden halkın ihtiyaç duyduğu bilgiler verilmektedir. Bunların yanında, Batı Yolu Dergisi tarımsal üretimin güçlendirilmesi için hangi ürünlerin ekilmesi gerektiği ya da üretimde kullanılacak yöntemlere dair "Tarım işlerimizin başında tohum ıslah istasyonları geliyor. Toprağa döktüğümüz emeklere karşı malımızın daha iyi olmasını istiyoruz.", "Bağcılık işi, yurdumuz için günün en önemli işi oldu... Güzel ürünlerimizi, üzümümüzü bu (Sirkeruhu) düşmanından korumalıdır." (Bağcılığın En Büyük Düşmanlarından Biri Daha, 1936, s. 16), Bağcılık, meyvacılık, badem, yaban meyveleri, tavuklar..." (Dursunkaya, 1935b, s. 3) şeklinde yönlendirmeler içermektedir.

Modernleşme faaliyetlerinde olabildiğince aktif olmak ve devrimin hızına ayak uydurmak gayesiyle köylü nüfusun Cumhuriyet ideolojisi

doğrultusunda kalkınmaya ve ilerlemeye teşvik edilmesi bir memleket davası olarak görülmektedir. “Köy Davası ve Trakya: Nüfusunun %75-80ni köylü olan yurdumuzun kalkınmasında toprak ve hayvan kalitesini yükseltmek ilk ve en önemli bir davadır. Köylü ve toprak davası rasyonel bir şekilde ve aynı şahsiyet tarafından ilk defa Egede ve İkinci defa olarak Trakya bölgesinde ele alınmıştır. İyi düşünenler; köylüye toprağı, hayvanı ve tohumluğı için kolayca temin edeceği paranın ne demek olduğunu takdir etmek için köylü gibi sıkıntı çekmeğı zaruri bulmazlar. Onun için şu günlerde Trakya köylerinde tarım kredi kooperatifleri kurulmaktadır” (Batu, 1936, s. 1). Kalkınma davası doğrultusunda tarımsal üretimin desteklenmesi, planlanması ve yönlendirilmesi kapsamında tarım kredi kooperatiflerinin kurulması gibi düzenlemelerin yanında köylerin yasal konumlarının sınırlarını çizen ve yönetsel anlamda kurallara bağlayan adımlar da atılmıştır. Bu çabaların başında gelen 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu gelmektedir. Kanunun köylüye aktarım biçimi Batı Yolu dergisi örneğinde çarpıcı bir biçimde görülmektedir. “Köy kanunu; köylerimizin kalkınması, köylerimizin şenlenmesi; elhasıl koca Türkiyenin dayandığı köylü halkının yüceliğı için en kuvvetli bir destek, en önemli bir yasamızdır. Köy kanunun köylüye yüklediğı işler, hep kendi varlıkları, sosyal ilerlemeleri içindir. Bundan ötürüdürki, köyler bu kanunla çok çabuk zamanda kalkınacak; imar edilecek; çok yerlerden önce sosyal varlıklarına kavuşacaklardır” (Dursunkaya, 1936b, s. 5). Kanunun köylüye aktarımındaki vurgu dönemin hâkim kavramı ilerlemedir. Köylü ülkenin temel dayanağı olarak görülmekle birlikte modernleştirilmesi, ilerletilmesi, sosyal bir varlığa kavuşturulması gereken bir nesne olarak sunulmaktadır.

Nüfus, Sağlık, Çocuk

Cumhuriyet’in Osmanlı’dan devraldığı nüfus, modernleşme hedefleri için tatmin edici değildir. Bu nedenle nüfus konusunda “sorunlu miras” tanımlamaları yapılmıştır (Baştürk, 2017, s. 311). 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımı Cumhuriyetin kuruluş yıllarında nüfusun 13 milyon civarında olduğunu göstermektedir. Uzun savaş dönemleri genç erkek nüfusun azalmasına, sağlık hizmetlerinin aksamasına ve bebek ölümlerinin artmasına yol açar (Duru, 2017, s. 164). Bu durum nüfusu arttırmaya yönelik pronatalist uygulamalara neden olur. Hatta nüfus ihtiyacı dönemin meclisinde ciddi anlamda bekârlık vergisi tartışmalarına yol açar (Özer, 2013, s. 175-181).

Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki istenilen nüfusa ulaşabilmek için sağlık uygulamaları ile özellikle bebek ölümlerini azaltılmaya çalışılmaktadır. Nüfusu arttırma konusunda yapılan çalışmalardan birisi de evlenme ve çocuk sahibi olmanın özendirilmesidir. Bu kapsamda çok çocuklu ailelere vergi muafiyeti uygulamasının yanısıra 1938 yılında Medeni Kanun’da yapılan değişiklik ile evlenme yaşı erkeklerde 18’den 17’ye, kadınlarda ise 17’den 15’e düşürülür (Baştürk, 2017, s. 313). Nüfusu arttırma yönünde cezai uygulamalar ise gebeliğı önleme konusundadır. Umumi Hıfzıssıha Kanunu

ile gebeliği önleyici yöntemlerin üretilmesini, ithal edilmesini, isteyerek düşük yapılmasını suç olarak kabul eden yasal düzenlemeler yapılmıştır (Bozbeyoğlu, 2011, s. 27). Geleceğe dönük bu uygulamaların yanısıra nüfus sorununun kısa vadede çözümü ise Türkiye Cumhuriyeti dışındaki Türk soylu nüfusun ülkeye göçünün sağlanmasıdır. 1923-1929 yılları arasında Balkanlardan yaklaşık 850.000 kişinin göç ettiği tahmin edilmektedir (Baştürk, 2017, s. 313). Göçmenlerin karşılanması ve iskan dönemin önemli konuları arasındadır.

Nüfusa ilişkin tüm bu politikalar dönemin etkin kurumu olan halkevlerinin faaliyetlerine ve yayınlarına yansımıştır. Göçmenlere yönelik yardım faaliyetlerine, bebek sağlığı ile ilgili faaliyet ve yayınlara, evlilik ve çocuk sahibi olmayı yücelten yayınlara sıklıkla rastlanmaktadır. Burada çocuk konusuna ayrıca değinmek gerekmektedir. Çocuk, nüfus açısından önemsenmesinin yanısıra ilerlemeci bir anlayışın sonucu olarak da ailenin ve toplumun merkezine konulan bir olgu olarak görülmektedir. Cumhuriyetin gelecekteki sahipleri vurgusu sıkça yapılmaktadır. Cumhuriyet kadrolarının istediği nüfusun yetiştirilmesi ve bu bağlamda geleceğin gençleri olarak görülen çocukların yetiştirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar, sağlığa dair konular dönemin pek çok yayın organında olduğu gibi Batı Yolu Dergisi'nde de ele alınmaktadır. Geleceğin teminatı olan genç nüfusun artması için çocuk sahibi olmak bir vatandaşlık görevi şeklinde ifade edilmiştir: "her yıl sayısını arttırmağa çalışmak her Türke düşen mukaddes bir borç önemli bir ödevdir" (Kuşçuoğlu, 1935, s. 4). Diğer bir yandan, "Çocuğun hakiki istiklal profilini, yirminci yüzyılın pedagoji hareketleri çizmiştir. Çocuğun bugünkü küçük varlığından yarının büyük günlerini isteyen muasır telakki; Devlet müesseselerinin maarif temelini teşkil ediyor." (Hayri, 1935, s. 4) ifadeleri ülke geleceğinin alt yapısını çocukların oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanında, yine aynı sayıdaki "Çocuk Esenliği" (Şakir, 1935) başlıklı yazı ve "Çocuk" (Zorlutuna, 1935) başlıklı kısa hikâye dönemin yukarıda bahsi geçen hedefleri doğrultusunda çocuğa atfedilen değeri açıklamaktadır. Derginin ilk sayısının Çocuk Bayramı olan tarihte yayınlanmasından dolayı duyulan sevinç "Derginin çıkarılması gönencli bir raslayışla... 23 Nisan'a geliyor." (Kanuralp, 1935, s. 1) ifadelerinde açıkça görülmektedir.

Eğitim, aile, iktisat vs. gibi toplumsal kurumların Cumhuriyet ideolojisine paralel bir doğrultuda düzenlenmesi gereğinin işlendiği diğer alanlarda olduğu gibi çocuk yetiştirme hedefinde de hem çocuklara/gençlere düşen görevler hem de devlete düşen sorumluluklar bulunmaktadır. Dergide bu konular ele alınırken "Bu günkü Türk devrimi Türk yurtdaşının yavrularından şunları bekliyor: Sağlam doğacaksın, sağlam büyümelisin, hasta olmamalısın ve erken ölmemelisin." (M. K., 1935, s. 13) cümleleri ile çocukların ve gençlerin üzerine düşenler anlatılmaktadır. Bunlara ek olarak, çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve destek alınabilecek imkânlar da dergi aracılığı ile duyurulmaktadır: "Annelere öğüt: Çocuk Esirgeme kurumu

genel merkezi; yeni doğan çocukların Bir yaşına gelinceye kadar nasıl bakılacağını öğreten Annelere Öğütün Birinci sayısı tekrar basılmıştır" (Annelere Öğüt, 1935, s. 15).

Çocuğa verilen önem konusunun yanında dönemin nüfus politikaları kapsamında üzerinde durulan bir diğer husus da sağlıklı nesillere sahip olma amacıdır. Yeni kurulan Cumhuriyetin her alanda var olacak bireylere ihtiyacı vardır ve bu kişilerin sağlıklı olmaları devletin gücü için öncelikli koşuldur. Bu sebeple dönemin yayınlarında halkın sağlığını korumaları teşvik edilmiş ve bu bağlamda çeşitli bilgilendirmeler yapılmıştır. Sağlıklı çocuk yetiştirmenin önemini vurgulandığı, "Sağlığın temelini bir Ulusta çocuk teşkil eder. Çocuk; vatanın tarlası ve tohumudur. Bu uzuv bir Ulusun müstakbel gücüdür. Bunun sağlığı iyi ise o ulusun her mevzuda inkişaf ve tekamülüne inanılır. Aksi halde Nüfus çokluğu arızı bir kalabalıktır ve muvakkat bir mevcudiyet sayılmak zaruri olur." (M. K., 1935, s. 3) ifadeleri örnek olarak verilebilir. Meseleyi çocuk odaklı ele alan bu satırların yanında derginin sayılarında sağlık konusuna ayrılmış uzun bölümler bulunmaktadır. Nüfusumuzun Sağlığı 1 (M. K.,1935, s. 12; s. 14), Nüfusumuzun Sağlığı (M. K., 1936, s. 3-6),Trahom Hastalığı (Şakar, 1935, s. 9), Zehirli Gaz Tehlikesi (Baykoca, 1935a, s. 11), Harp ve Barış Zamanında Zehirli Gaz (Baykoca, 1935b, s. 9-10), Zehirli Gazların Taksimi (Baykoca, 1935c, s. 9-10), Aksırtıcı Gazlar (Baykoca, 1936a, s. 11; s. 12), İçki Belası (Şakar, 1936a, s. 14), Boğucu Gazlar (Baykoca, 1936b, s. 9), Frengi ile Fuhuş (Şakar, 1936b, s. 12; s. 14), Frengi ile Fuhuş-2 (Şakar, 1936c, s. 4; s. 5) başlıklı bölümlerin her biri sağlığı tehdit eden durumlara karşı bilgilendirmeler, alınması gereken önlemler ve bu durumlara maruz kalındığında yapılması gerekenler konusunda bilgiler sunmaktadır. Zehirli gazların özel bir önemle ele alınması ikinci dünya savaşı öncesi olası savaş beklentilerinin sonucudur. Bunların yanında "Kış gecelerinde misafirlerine kuru üzüm, incir, fındık, ceviz ikram et!..." (Batı Yolu, 1935, s. 2) gibi ifadeler aracılığı ile de sağlıklı beslenme teşvikleri yapılmaktadır.

Tasarruf

Cumhuriyeti'n ilk yılları verilen Kurtuluş Savaşı'nın da etkisi ile ekonomik bakımdan oldukça sıkıntılıdır. Nitekim Mustafa Kemal 1 Mart 1923 yılında meclisin açılış konuşmasında bu sıkıntılara değinmiş ve çözümünü tasarrufta görmüştü. Yaptığı konuşmada "azami tutumluluk milli amacımız olmalıdır." sözü (Duman ve Doğdu, 2015, s. 206) tasarrufun dönemin önemli kavramlarından bir olduğunu göstermektedir. İzmir İktisat Kongresinde kabul edilen Misak-ı İktisadi Esasları'nda "Türkiye halkı sarfettiği eşyayı mümkün mertebe kendi yetiştirir. Çok çalışır: Vakitte, servette ve ithalatta israftan kaçır. Milli istihsalı temin için icabında geceli gündüzlü çalışmak şiarıdır" (İnan, 1989, s. 19) denilmektedir.

1929 buhranının tüm dünyayı sarması tasarrufun önemini daha da arttırdı. 14 Aralık 1929 Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin kurulması ve 12-18

Aralık tarihlerinin “Yerli Malı ve Tasarruf Haftası” olarak belirlenmesi durumu özetlemektedir. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti bir yandan 1929 buhranından etkilenmemek bir yandan da milli sermayeyi arttırmak amacındadır. Kuruluş nizamnamesinde amaçları dört maddede sıralanmaktadır:

- a- Halkı israfla mücadeleye, hesaplı ve tutumlu yaşamaya ve tasarrufa alıştırmak,
- b- Yerli mallarımızı tanıtmak, sevdirmek ve kullandırmak,
- c- Yerli mallarımızın miktarını çoğaltmaya, cinslerini metanet, zerafet, nefaset ve sair evsafi itibariyle yabancı mümasil mallar derecesine getirmeye ve fiyatlarını ucuzlatmaya çalışmak,
- d- Yerli mallarımızın sürümünü arttırmak suretleriyle milletin iyi yaşamasını temin etmektir (Turan & Ödekan, 2009, s. 17).

Dönemin bankacılık faaliyetleri de tasarruf söylemi üzerinden yürütülmektedir ve yayınlanan ulusal gazetelere verilen banka reklamları bu konuda örnek teşkil eder. 1 Şubat 1934 tarihli Vakit gazetesinde bulunan Türkiye Ziraat Bankası'nın reklamında “Para biriktiren rahat eder” sloganı kullanılarak keyifle sigara içen bir köylü resmedilmektedir. İş Bankası ise benzer bir söylemi aile ve çocukları merkeze alarak kullanmıştır.

Dönemin yayınların da tasarruf teması sürekli işlenmektedir ve çocuk dergileri bu tür yayınların önemli örneklerindedir. Çocuk Duygusu adlı dergide “Genç kızlara ev işleri” başlıklı yazının girişinde ekonomik buhrana ve çözüm olarak tasarrufa vurgu yapılmaktadır (Duman & Doğdu, 2015, s. 208). Benzeri yazılara ve şiirlere dönemin çocuk dergilerinin tamamında rastlamak mümkündür.

Yeni rejimin yeni insan inşasında, ekonomik şartlar nedeniyle, tasarruf bilinci önemli bir yer tutmaktadır. Tasarrufun alışkanlık haline getirilmesi temel amaçtır. Diğer taraftan birikimin özellikle devlet bankalarında değerlendirilmesine vurgu yapılmakta ve ulusal kalkınmanın önemli bir adımı olarak gösterilmektedir (Duman & Doğdu, 2015, s. 211).

Resmi söylemde ve ulusal basında üzerinde durulan tasarruf konusu dönemin halkevleri faaliyetlerine de yansımıştır. Yeni rejimin yetişkin eğitiminde en önemli araç olarak gördüğü halkevleri etkinlik ve yayınlarında tasarruf ve tasarrufun bankada değerlendirilmesine önemle yer vermişlerdir. Kırklareli Halkevi Batı Yolu Dergisi'nde harcamayıp birikim yapılması yönünde yönlendirmeler bulunmaktadır: “Banka olmayan zamanlarda atalarımız; ak akçe kara gün dostumuzdur! demiştir. Şimdi biz: Bankalardaki arttırma hesapları karagün dostumuz diyoruz! karagünlerde dostsuz kalma!..” (Batı Yolu,1935a, s. 2). “Türk arttırmacılarının sayısı yıldan yıla çoğalıyor. Sen de onlara katıl, Bankada bir arttırma hesabı açtır” (Batı Yolu, 1935a, s. 3) şeklindeki banka ve tasarruf kelimelerinin yan yana

kullanıldığı ifadeler dönemin hâkim söyleminin sadece ulusal düzeyde değil yerel düzeyde de karşılık bulduğunu, halkevleri dergilerinin merkezi söylemin tabana ulaştırılması ve benimsetilmesinde önemli bir araç olarak kullanıldıklarını göstermektedir.

Eğitim

Dönemin tüm bu uygulamalarının halka yayılmasının en büyük aracı eğitimidir. Erken Cumhuriyet Modernleşmesi için eğitim ilerlemenin, modernleşmenin, çağdaşlaşmanın temelinde yer almaktadır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, millet mektepleri, halk odaları ve halkevleri bu anlayışın sonuçlarıdır. Dönemin genel anlayışı eğitilmiş olanın daha batılı, daha çağdaş, daha modern olduğu yönündedir. Halkevleri bu noktada önemli işleve sahiptir. Bu durumun önemli örneklerinden birisi Türk tarihi Tetkik Cemiyeti'nin modernize edilmiş milli tarihi Türk halkına muhafaza ettirme görevini yerine getirirken "Hükümet otoritelerinin ve Belediyelerin yakın alâka, takip ve mesuliyetleri altında, Cumhuriyet Halk Partisinin Halkevlerine ve Parti Organlarına açtıracağı sürekli ve usanmaz bir propaganda faaliyetiyle" yerine getirmesi yönündeki resmi bir bildiridir. Eğitim bu örnekte olduğu gibi birçok konuda resmi ideolojinin yayılmasının bir aracı olarak görülmektedir. "Modernleşme sürecini ani bir değişimle gerçekleştiren ve bunu inkılâp yöntemiyle mümkün kılan toplumlarda ise, öğretim programlarının modernleştirici elitin idealini teşkil eden hedeflere uygun olarak oluşturulması beklenir" (Vatandaş, 2010, s. 55). Osmanlı geleneğinden gelen unsurların etkisini ortadan kaldırılmasına yönelik çabalar kapsamında değerlendirilebilecek olan bu süreç Batı yolu Dergisi'nde üzerinde önemle durulan konuların başında gelmektedir. Okuma yazma öğretimi ile ilgili dergide yer metinde de görüleceği gibi eğitim hamleleri geçmişin eleştirisi ile birlikte verilmektedir: "Biz tarihimizden en kötü miras olarak bilgisizliği aldık. Dünyada her uyanışın, her marifetin, her ilerlemenin temeli ise bilgidir. Şu halde Halkımızı, büyük küçük hep birden ve hiç geciktirmeden okutmak, öğretmek en büyük davamızdır. Kırklareli Halkevi ilk hamlede okuma odasını ve ardından "Batı yolu"nu yaratmakla gururlu yolculuğun ilk şuurlu öncüleri arasında yer almış oldu" (F.Ü., 1935, s.1). Diğer bölümlerde işaret edildiği üzere, bilinmektedir ki "Cumhuriyeti kuran kadrolar, inşa ettikleri sistemi savunurlarken, yeni sistemin ve toplumsal yapının her yönüyle Osmanlı döneminkinden farklı olduğunu vurgulamaya büyük önem verirler. Dolayısıyla bu özellik pek tabiidir ki eğitim alanındaki düşünce ve uygulamalarda da temel bir argüman olarak karşımıza çıkar" (Vatandaş, 2010, s. 49). Bu doğrultuda Batı Yolu Dergisi'nin eğitime dair düşünce ve değerlendirmelerin yapıldığı satırlarında geçmiş dönem eğitim sisteminin olumsuz eleştirilere tabi tutulduğu ve yeni kurulan devletin resmî ideolojisine uygun bir eğitim sisteminin farklılıklarının anlatıldığı fikirler çokça yer almaktadır:

Bundan 13-14 yıl önceye kadar İlimiz ilk Okullarının çoğu Abdülhamit devrinde hazinei hassa tarafından Camilerle, Mescitlerin bir köşesine ve mezarlıklar arasına yaptırılmış küçük ve dar odalarda, bir kısım Bulgarlardan, Rumlardan bırakılan evler ve Kiliseler köşelerinde; diğer bir kısmı da köylülerin kiralayarak Okula çevirdikleri kahvelerle hiçbir plana uydurulmayarak yapılan ev biçimindeki Okul taslaklarında açılmıştı. Bu Okulların eğitim ve öğretim işleriyle maddi durumları da pek bakımsız ve çok perişandı. Öğretmenlerin birçoğunda ilmi yetki yoktu (Baykoca, 1935d, s.11).

Cumhuriyet öncesinin bu olumsuz şekilde resmedilen eğitim tablosuna karşılık, "Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'nin her tarafında olduğu gibi İlimizde de okumak ve öğretmek özeni çoğalarak köylerimizin bir kısmında yeni eğitim esaslarına göre Okullar kurulmağa başlandı" (Baykoca, 1935d, s.11) ifadeleri ile yeni dönemden övgüyle bahsedilmiştir. Eski ile kıyaslama yapılmasının yanında mevcut durumdaki ihtiyaçlar da derginin çeşitli bölümlerinde dile getirilmektedir: "Bu gün bir liseye çok muhtacız! Lise sınıflarını taşıracak çocuklarımız dopdolu... Çoğumuzun gücü yeter olmadığı için yarının büyüklerini yüksekokullarda yetiştiremiyoruz" (Dursunkaya, 1935b, s. 2).

Halkın örgün eğitim kurumlarında alacağı eğitim yanında gündelik yaşamda ihtiyaç duyacağı bilgiler konusunda eğitilmesi de büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın önceki bölümlerinde tarımsal üretim ve sağlık konusunda Batı Yolu Dergisi'nde yapılan bilgilendirmeleri içeren bölümler bu konuda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bunların yanında kişilerin define arama gibi hususlarda dahi nasıl davranmaları gerektiği Batı Yolu Dergisi aracılığı ile halka öğretilmek istenmiştir: "Yurttaş, bu ödevi canla, başla yerine getirmeye çalış. Tarihi eserler bulur, böyle eserlerin yerlerini görür veya işitirsen, bu eserlerin şunun bunun eline geçmesine meydan vermeden müzeler ve hükümet adamlarına haber ver. Kendi kendine usulsüz ve Tarih devirlerini altüst edecek toprak kazılarında bulunma. Böylelikle define arayacağım diye, bulacağın eserler ne sana, ne de tarihe yarar. Sana atalardan kalmış veya eline geçmiş olan tarihi eserleri de yabancı ellere kaptırma. Bütün bunları Ulusal Kurumlara vermek kutsal amacın olsun" (Türk Tarih Kurumu, 1935, s. 8).

Yeni kurulan ulus-devletin ideolojisinin sosyal alana yansımalarına dair hedefler modern bir gündelik yaşamın halk tabanına yerleştirilmesi ile ulaşılabilirdi. Bu amaçla, hem kırsal bölgelerde hem de kentte yaşayan

halkın ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan modern bireyler olmaları eğitim faaliyetleri ile mümkündür. Bu sebeple, Batı Yolu Dergisi'nde bahsi geçen örneklerde görüldüğü üzere halkın eğitime yapılan güçlü vurgular görülmektedir.

Sonuç

Batı ile karşılaşmaların aleyhine dönüşmesi üzerine Osmanlı yönetim mekanizmalarının buna çözüm olarak ortaya koyduğu ve doğrudan saraydan başlatılan modernleşme süreci, devleti modernize ederek Batı karşısındaki gerilemenin önüne geçmek çabasıdır. Egemen gücün Batı olması modernleşme hamlelerinin Batılılaşmak olarak şekillenmesine yol açmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar modernleşme ile ilgili temel tartışma ne kadar Batılı olunacağı konusundadır. Cumhuriyet dönemi ise bu modernleşme sürecinin ileri bir aşaması olarak ortaya çıkarak bu tartışmayı sonlandırmıştır. Artık hedef sadece devletin değil toplumun da bu sürece dâhil edilmesi ve topyekûn modernleşmenin sağlanmasıdır. Ancak yöntem değişmez ve modernleşme çabası yukarıdan aşağıya doğru uygulamalarla devam eder. Sürecin temel dinamiği Osmanlı modernleşmesinde olduğu gibi bürokrasidir.

Cumhuriyet bürokrasisinin topyekûn ve hızlı bir şekilde modernleşme çabası bir taraftan yeni rejimin ideolojisinin halka benimsetilmesi diğer taraftan bu ideolojinin gereği olarak batılı yaşam tarzının toplumun tüm kesimlerinde kabulünün sağlanarak gündelik hayatın bu anlamda dönüşümünün sağlanmasını gerektirmektedir. Bu durum yasal düzenlemelerin ötesinde ideolojik ve kültürel dönüşümü gerçekleştirecek kurumlara ihtiyacı ortaya çıkartmıştır. Halkevleri ve dönemin birçok kurumu bu ihtiyacı gerçekleştirecek araçlar olarak yapılandırılmıştır.

Halkevleri dönemin etkin ve güçlü kurumlarından birisidir. Nitekim şehirlerdeki halkevi binalarının yapısı, bu binaların şehrin merkezinde yönetim mekânlarına yakınlığı ve en önemlisi yönetim kurulu üyelerinin şehrin önemli bürokratlarından oluşması halkevlerinin gücünü göstermektedir. Halkevleri donatıldıkları bu güçle rejimin halka benimsetilmesi ve sanat, spor, moda, köy, çocuk, anne, üretim, tasarruf gibi gündelik hayata ait birçok olgunun batılı bir yaşam tarzı doğrultusunda dönüştürülmesi için faaliyetler gösterdi. Halkevi faaliyetlerinde dergi yayıncılığı önemli bir yer tutmaktadır. Yayımlanan dergiler resmi ideolojinin söylemlerinin gündelik hayat pratikleri ilişkilendirilerek toplumsal değişimi sağlama ve istenilen bireylere ulaşma yolunda önem verilen araçlardan birisidir.

Kırklareli Halkevi tarafından yayınlanan Batı Yolu dergisi halkevi dergilerinin ortak özelliklerini yansıtmaya bakımdan önemli bir örnektir. Derginin ismi dönemin hâkim söylemini net bir biçimde yansıtmaktadır. Mevcut iktidarın resmi ideolojisinin beklediği insan tipi Batı Yolu Dergisi satırları aracılığıyla da halka iletilmiş ve siyasi ya da ekonomik alanların

yanında kültürel alanların Cumhuriyet ideolojisine paralel bir şekilde dönüştürülmesi hedefine bu yayınlar aracılığı ile erişilmeye çalışılmıştır. Devlet eliyle ve yukarıdan bir modernleşme çabasını içeren bu sürecin halk tabanında kabul görmesi için dergideki bölümlerde toplum çıkarlarının bu yönde olduğu fikri ön plana çıkarılarak, düzen karşıtı düşünceler bertaraf edilmeye çalışılmaktadır. Toplumda yapısal değişikliklerden ziyade bir zihniyet dönüşümü amacı güdülmüştür. Dergi içeriği genel hatlarıyla değerlendirildiğinde kişilerin gündelik yaşamda ihtiyaç duyacağı temel bilgiler olan üretim, çocuk yetiştirme, eğitim, sağlık gibi konulara dair bölümler içerdiği ve bu sayede yeni kurulan devletin hedeflerinin gündelik yaşamın her alanına sirayet etmesinde işlevselleştirildiği görülmektedir.

Dergi içeriğinde ilk göze çarpan tema Türklük ve Batılılık doğrultusunda yeni bir kimlik tanımının yapılmasıdır. Dil bu tanım içerisinde önemli bir yer tutmakta ve sıkça Türk dilinin önemi vurgulanmaktadır. Kimlik ve dil konusu aynı zamanda yoğun bir biçimde Osmanlı eleştirisi içermektedir. Eğitim ilerlemenin temel aracı olarak görülmektedir ve eğitime yapılan vurgu kurumun kendi faaliyetlerinin önemini belirtmesi açısından da değer kazanmaktadır. Çocuk, köylü, kadın ve genç konusunda istendik birey davranışının yaygınlaştırılması ve Cumhuriyet çocuğu, Cumhuriyet kadını, Cumhuriyet genci ve Cumhuriyet köylüsü ideallerine ulaşılması temel hedeftir. Batı Yolu dergisi içerdiği bu temalar ile halkevi dergilerinin önemli bir örneğidir. Derginin yayın içeriği merkezi iktidarın ideolojik ve kültürel hedeflerinin taşraya aktarılma biçimini göstermesi ve genel politikaların taşradaki yansımalarını göstermesi bakımından önemlidir. Taşrada yayınlanan halkevi dergilerinin resmi politikaları gündelik yaşam ile ilişkilendirilerek yayınlaması toplumsal tarihimizi inceleme açısından ise ayrı bir önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Annelere Öğüt. (1935). Batı Yolu, 5, 15.
- Bağcıların En Büyük Düşmanlarından Biri Daha. (1936). Batı Yolu, 6, 16.
- Baştürk, Ş. (2017). *Türkiye’de nüfus ve demografik yapının dönüşümü*. M. Zencirkıran (Ed.), *dünden bugüne Türkiye'nin toplumsal yapısı* (s. 301-334) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Batı Yolu. (1935a). 5, 2-3.
- Batı Yolu. (1935b). Bu ay içinde olub bitenler. *Batı Yolu*, 2, 16.
- Batı Yolu. (1935c). Dil devrimimiz. *Batı Yolu*, 3, 10-12.

- Batı Yolu. (1935d). Kırklareli halkevinin nisan ayında gördüğü işler. *Batı Yolu*, 11.
- Batu, K. (1936). Köy davası ve Trakya. *Batı Yolu*, 7, 1-3.
- Bayındır Uluskan, S. (2010). Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi.
- Baykoca, H. (1935a). Zehirli gaz tehlikesi. *Batı Yolu*, 3, 11-12.
- Baykoca, H. (1935b). Harp ve barış zamanında zehirli gaz. *Batı Yolu*, 4, 9-10.
- Baykoca, H. (1935c). Zehirli gazların taksimi. *Batı Yolu*, 5, 9-10.
- Baykoca, H. (1935d). Kültür alanında çalışmalar. *Batı Yolu*, 5, 11-16.
- Baykoca, H. (1936a). Aksırtıcı gazlar. *Batı Yolu*, 6, 11-12.
- Baykoca, H. (1936b). Boğucu gazlar. *Batı Yolu*, 7, 9.
- Beysanoğlu, Ş. (1996). Anılarımda Diyarbakır halkevi. *Kebikeç*, 3, 161-167.
- BozbeYOğlu, A. (2011). Doğurganlık kontrolünde rasyonelliğin sınırları: türkiye kürtaj ve gebeliği önleyici yöntem kullanımı. *fe dergi: Feminist Eleştiri*, 3,123-37.
- Bulut, Y. (2005). Türkiye'nin çağdaş tarihine ilişkin bazı gözlemler. *DİVAN İlmî Araştırmalar*, 2 (19), 1-34.
- Cumhuriyet Halk Fırkası. (1932). Halkevleri talimatnamesi. Ankara: Hakimiyet-i Milliye Matbaası.
- Cumhuriyet Halk Fırkası. (1935). Halkevleri 1932-1935 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı. Ankara.
- Cumhuriyet Halk Partisi. (1938). Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin Parti Örgütüne Genelgesi İkincikanun 1938 den 30 Haziran 1938e kadar. Ankara: Ulus Matbaası.
- Çağaptay, S. (2008). *Otuzlarda Türk milliyetçiliğinde ırk, dil, etnisite*. T. Bora (Ed.), modern Türkiye'de siyasi düşünce 4-milliyetçilik (s. 245-249) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dil Devrimimiz.(1935). *Batı Yolu*, 3, 10-12.
- Duman, D., ve Doğdu, M. (2015). Erken Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde tasarruf bilinci oluşturma çabaları. *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 15(31), 201-221.
- Dursunkaya, A. R. (1935a). Gittiğimiz yol. *Batı Yolu*, 3, 3-4.
- Dursunkaya, A. R. (1935b). Genel espekterimiz: general Kazım Dirige, *Batı Yolu*, 4, 1-2.
- Dursunkaya, A. R. (1935c). Yurtseverlik ve bayram. *Batı Yolu*, 5, 3.
- Dursunkaya, A. R. (1936a). Yurtdaş Türkçe konuş. *Batı Yolu*, 8, 1.

- Dursunkaya, A. R. (1936b). Köy kanunu ve şehirlerimiz. *Batı Yolu*, 8, 5-6.
- Duru, B. (2017). Türkiye Nüfusunda Yeni Eğilimler: Görünümler, Sorunlar, Politikalar. F. Alpkaya ve B. Duru (ed.), 1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim (s. 163-180). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Erdoğan, A. (2010). Tanzimat döneminde yurtdışına öğrenci gönderme olgusu ve Osmanlı modernleşmesine etkileri. *Sosyoloji Dergisi*, 3(1), 121-151.
- Fidanlık İşyarı. (1936). Fidan dikme usulleri. *Batı Yolu*, 7, 10-11.
- F., Ü. (1935). Yolumuz. *Batı Yolu*, 5,1-2.
- Hayri (1935). Geçmişin çocukları; bugünün çocukları. *Batı Yolu*, 1, 3-4.
- Hayri (1936). Kırklarelinin tarihsel bucaklarından: Karışdıran. *Batı Yolu*, 6, 8-9.
- İnan, A. (1989). İzmir İktisat Kongresi. Ankara:Türk Tarih Kurumu.
- K., M. (1935). Nüfusumuzun sağlığı. *Batı Yolu*, 6, 3-6.
- Kanuralp, K. (1935). Bir yoldan altıoka. *Batı Yolu*, 1, 1-2.
- Karaömerlioğlu, M. (2009). *Türkiye'de köycülük*. A. İnsel (Ed.), Modern Türkiye'de siyasi düşünce 2- Kemalizm (s. 284-297). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kuşçuoğlu, T. (1935). Ağaçları sevelim. *Batı Yolu*, 4, 4.
- Kuşçuoğlu, T. (1936). Çiftçimizin durumu ve onlara düşen ödevler. *Batı Yolu*, 6, 6-7.
- M., K. (1935). Nüfusumuzun sağlığı 1. *Batı Yolu*, 4, 12-14.
- M., K. (1936). Nüfusumuzun sağlığı 2. *Batı Yolu*, 6, 3-6.
- Örmecioğlu, H. (2019). Cumhuriyetin ilk yıllarında köycülük tartışmaları ve numüne köyler. *Belleten*, 83 (297), 729-751.
- Özacun, O. (1996). Halkevlerinin dramı. *Kebikeç*,3, 87-95.
- Özer, S. (2013). Cumhuriyetin ilk yıllarında Bekârlık Vergisi'ne ilişkin tartışmalar. *Gazi Akademik Bakış*, 6 (12), 173-191.
- Salcı, V. L. (1935). Halk musikisi ve türküleri. *Batı Yolu*, 4, 15-16.
- Sözen, V. (1935). Dil devrimimiz. *Batı Yolu*, 3, 10-12.
- Şakar, H. (1935). Trahom hastalığı. *Batı Yolu*, 3, 9.
- Şakar, H. (1936a). İçki belası. *Batı Yolu*, 6, 14-16.
- Şakar, H. (1936b). Frengi ile fuhuş. *Batı Yolu*,7, 12-14.
- Şakar, H. (1936c). Frengi ile fuhuş-2. *Batı Yolu*, 8, 4-5.
- Şakir, H. (1935). Çocuk esenliği. *Batı Yolu*, 1, 5-6.

- T.C. Genelkurmay Başkanlığı. (2011). Atatürk'ün dil yazıları 1. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Başkanlığı.
- Turan, G., & Ödekan, A. (2009). Erken Cumhuriyet Dönemi'nde yerli malı kavramı ve İstanbul yerli malı sergileri. *itüdergisi/b*, 6(2), 15-26.
- Türk Tarih Kurumu. (1935). *Batı Yolu*, 5, 10.
- Türkoğlu, Ö. (1996). Halkevlerinin kuruluş amaçları-örgütsel yapısı ve bazı uygulamaları. *Kebikeç*, 3, 97-16.
- Vatandaş, C. (2010). Cumhuriyetin ilk yıllarında bir toplumsal değişim aracı olarak eğitimin modernleştirilmesi. *Sosyoloji Konferansları*, 42, 41-62.
- Yeşilkaya, N. (2009). *Halkevleri*. A. İnel (Ed.), Modern Türkiye'de siyasi düşünce 2-Kemalizm içinde (s. 113-119). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zorluhanızı, İ. (1935). Batı yolu. *Batı Yolu*,1, 2.
- Zorlutuna, H. N. (1935). Çocuk. *Batı Yolu*,1, 6-7.

